

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
22 octombrie st. v.
3 noiembrie st. n.

Ese în fiecare duminică.
Redacțiunea :
Strada principală 375 a.

Nr. 43.

ANUL XXV.
1889.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Vorba potrivită.

(Legendă.*)

Mă Ióne, dișe, deșteptându-se din somn, cum zări, prin ochiul de geam prins în bårdăhanul ferestrei, furișându-se în bordeiu, lumina albă a dorilor, — mă Ióne, dișe, lelea Grăpina, nevêsta pîrgarului Sucilă, din satul lui Caraiman, — scólă că-i țiu mare, inhamă Șarga la căruță și du sacul ăsta cu păpușoi, la móră de-l macină. Dar să nu dai morarului decât un pumn de fiecare demerlie, auđitu-m'ai ?

Eră, boieri dumneavóstră, Ion feciorul lelei Grăpinei, văr primar cu Ion Istețul, vistavoiiul căpitanului Glóntă. Adică de rubedenie, vorbă să fie, că nu eră legătură din sânge, ci pe temelie de prostie.

Și fiind că lelea Grăpina știe ce odor de fecior avea, se ținea tot pe lângă el, dór o inhămă Șarga cum se cade și n'o mai pune, ca mai alaltăeri, în locul dârlogilor, căpăstrul.

— Veđi, mă Ióne, mai dișe lelea Grăpina, când Șarga fu inhămată, veđi de nu te-apucă să dai mai mult morarului decât un pumn de fiecă demerlie. Ȑi mă, până ce-i ajunge la móră: un pumn din fiecă demerlie, că ești uituc și ți-o luá morarul uium mai mare.

— Lasă, mămucă, nu uit eu... Oi tot protici pe drum ca *Tatăl nostru*, sfatul dumatile: *Câte un pumn din fiecă demerlie*.

Și hi! Șargo!.. Biciușca plesneșce, roțile ne-unse scărțile și Șarga care-și simți limba apêsată de frânghia ce Ion îi pusese în bot drept zăbală, porni duiósă la trepezior. Er Ion, ședënd pe sacul cu păpușoiul desfecat la ședëtórea de San Medru, dișea cu atât mai cu glas sfatul măsei, cu cât jalnicul scărțit al căruței îi acoperiá graiul.

— Câte un pumn de fiecă demerlie! — Câte un pumn de fiecă demerlie!

De abiá trecuse Ion de jítăria satului și intrase între lanuri, când ecă dete de niște țerani, cari semênau gráu de tómnă.

— Bună diminéța, mă Ióne, îi strigá unul din sáteni.

— Câte un pumn de fiecă demerlie, dișea mereu Ion.

— Așá, mangositule? strigá țeranul, repeđindu-se și apucând de dârlogi Șarga, care se opri pe loc, atât doriá să mai poposescă. Așá!.. Tu ne urezi să culegem un pumn numai de fiecă demerlie? Auđi,

* Este una din legendele scrise de dl V. A. Urechia pentru serbările literare ce a dat în profitul statuei lui Miron Costin.

Ionășcule, mă Ursule, ian ascultați, voi, auđiți ce ne pomázueșce mangositul ăsta?..

Ionășcu, Ursul lăsară de aruncat gráu în brazda negră, cea cu puține dișe în urmă neted peptenată de boron și de grapa de fer, și năvălră asupra lui Ion și mi-l bat ca pe un nuc în di de tómnă.

— Aoleu, ómeni buni... De ce me bateți?... Mama m'a invêtat să dișe așá.

— Să nu mai dișe așá, prostule. Să urezi dimpotrivă ómenilor: » *Ađi unul, la tómnă o mie!* «

— Așá oi dișe, ómeni buni, numai stínchiți cu chelfanela!.. *Ađi unul, la tómnă o mie!* Hi Șargo!

Ridică din códă Șarga să ia putere, scutură din bot și plécă...

— Ađi unul, la tómnă o mie!.. dișe a mereu Ion, în gura mare.

— Cum așá, nelegiuitule, strigá oprind épa de dârlogi, un gligan de pălamar, care purtá pe umér un felinar mare de biserică, înainte a unui mort, ce sátenii duceau la cimitir.

Căruța lui Ion se intélmise cu mortul; Ion dase în laturi, dar tot nu incetase d'a strigá: *Ađi unul, la tómnă o mie!*

— Cum grăești, tu, mă, intorsule dela sinul mătii? Unde a murit ađi din sat unul, la tómnă să móră o mie?

Și jap! și jap! cu felinarul sfânt peste spatele lui Ion.

— Aoleu! jupáne dascăle, n'oi mai dișe așá...

— Să nu mai dișe!.. Or di: Dumneđu s'o ierte; să-i fie țérina ușóră!.. și-ți fá cruce.

— Hi Șargo! Hi! Plist, plist!..

Șarga porni; Ion își neteđi spetele care-l usturau, ca și când le-ar fi muiat în ardei pisat și prinse eră a strigá: Dumneđu s'o ierte! să-i fie țérina ușóră!..

Cát o fi mers Șarga, nu spune povestea, dar étă că se opri, intempínându-se cu o cétă de ómeni, cari călări, cari pe jos, după care veniá un car cu patru boi, cu córnele poleite. În car, pe un clit de velințe vêrstate ca tómnă ogórele păturite pe o ladă de Brașov, mândru impodobitá, ședea o fată frumósă cu betelá și flori pe cap și alte doue fete cu cãrlionți de betelá și ele la drépta pèrului. În cãrâmbii carului eră aședat un brad verde mândru impodobit cu panglici și mărgele.

Cum vedeți, eră o nuntă.

Da ce-i pasă lui Ion de nuntă, de ómenii cei călări, cu căfrâmi și cu tulpane scrise la frânele cailor și cu fedeleșe pline de vin, fedeleșe impistrite și cu năfrâmi la țurluiu. Vornicii chiuiá și da din pistóle; doi țigani negri ca tăciunele mi-ți tragea la isone pe cobzá și vióră, dar Ion își câtá incet de

drum, trecând pe lângă nuntași și mereu strigând :
 «Dumnețeu s'o ierte, să-i fie țărina ușoră!»

— Ce urezi tu, neghiobule, îi strigă unul din vorniceii, care se brodi să trecă mai pe aproape de Ion.

— Dumnețeu s'o ierte... să-i fie țărina ușoră!... strigă Ion cugetând că pălămarul de mai adiniură îi dedese în vorbele aceste, graiu de dragoste cu omenirea intrăgă.

— Așă, grăești tu, mă tontule?... Așă urezi tu nunta și mirésa?

Și jap! și jap! Cu fedeleșul peste cap, decât de ce să-l podidescă sângele pe Ion pe nas și pe gură.

— Aoleu jupâne, — n'oi mai țice așă!..

— Să țici, năucule: Să trăiescă mirii; să trăiescă nașii!.. Spor și berechet!

— Așă oi țice bădică... Slăbeșce-me din bătaie... Și hi, Șarga!.. Plist, plist!.. *Să trăiescă mirii, să trăiescă nașii!.. Spor și berechet!..*

Șarga, când îl bătea pe Ion, aușia pocnet de ose isbite, și nu-și da séma, cum de n'o dore pe ea?... Se bucură bieta o clipă, că doră pielea i-se ingrășase de nu mai simția loviturile, dar când sfichiul biciului lui Ion o ciupi din nou pe spinare, înțelese că dēnsa sāraca nu-și pierduse de loc neplăcuta simțire. Hei, ce să facă? Lungi pasul, increțindu-și pielea spinărei, și o tulă cam la trépēt cam la gōnă... Trecu vr'o doue ponōre și un crâmpeiu de țaget... Când etă sosi la pirlēzul unei case de moșnean. Aci, treti ciaznic Pălămidă, care se vede că prinsese pe jupănița lui, Rada, stānd de vorbă în mieț de nōpte cu un pușcă'n lună de diac din sat, mi-i trāgea, jupăniței Radei o sfântuliță de bătaie, să-i descānte de cel făcut.

Da ce-i pasă lui Ion de jupănița Rada, de pielea ei?... Numa de, Șarga mai milōsă de piciorēle ei, rārise pasul și când trecu pe lângă pirlēzul casei, așă și o stinchi de tot.

— Hi Șargo, strigă incetinel Ion... *Să trăiescă mirii, să trăiescă nașii!.. Spor și berechet!..*

— Ce țici, tu bețivule! strigă bărbatul incetānd d'a-și bate muierea, căci aușise graiul lui Ion. Ce țici tu, bețivule?... Ce ai tu să te amesteci în căsnicia ōmenii și să-ți bați joc de ei?

Și trosce! și trosce!.. Amēndoi, jupān Pălămidă și jupănița Rada își uită de necazurile lor și fac necazul lui Ion, croindu-l pe spete, el cu țăpoiul, dēnsa eu furca...

— Aoleu! n'oi mai țice, ōmeni buni... Oi țice cum ve place.

— Să țici: așă ți se cade muere!..

— Așă oi țice, jupāne!.. Hi Șargo!.. Plist! plist!.. *Așă ți se cade muere!*

De-abia Șarga, care ciulind mereu urechia, tot se intrebă, cum de aude bătaii și ea nu le simte, de abia ajunsese la celalalt cap al satului, unde in drep-tul puțului cu cumpēna naltă se crucesc drumurile, și etă că Șarga se opreșce, că-și vedū calea iezită de un car pré încārcat și resturnat... O muiere, care pase-mi-te stātuse pe vērful carului, gēnea sub car, cu piciorul dorā frānt, er cārăușul necājit, amārit, fără de ajutor, când fluerā de necaz, când se opintia să salte rōta carului resurnată peste piciorul bieteii mueri...

— Așă ți-se cade muere! — poftoria mereu Ion, nebāgānd de sēmă de nenorocirea bietului cārăuș.

— Cum grăești tu, netrebnicule? strigă cārăușul amārit. In loc să-mi dai ajutor, me mai injuri?

Și cum erā cu o pārghie in mână, cu care se ispitiā să ridice carul, o intōrce pe spatele lui Ion.

— Aoleu! nu me ucide!.. n'oi mai țice așă, jupāne!..

— Să nu mai țici... Când vedī nevoia omului, ajutā-l și ți nevoiei: Arđ'o focul s'o ardă!

— Bogdaproste, badeo, de invēțaturā... Dōr a dtale o fi mai bună, că după urma celorlalalte, m'am ales tot cu bătaii.

Și Ion ajutā pe cārăuș, de-și puse carul pe rōte și muerea in car.

— Așă să țici, mēi bāete, când vedī nevoia: *Arđ'o focul s'o ardă!*

Șarga nici de astā datā nu pricepuse lovitura care-i pocnise la auș... dar simțī reu sfichiul biciului lui Ion, și deci, porni erā...

Numai nu-și scuturase fōlele care sunā a deșert, nici cāt ai țice de o mie de ori Dōmne milueșce! și se opri Șarga spēriatā de o pālărie mare, ce vedū inaintea ochilor ei. Ardea un coș la casa unui țēran și fumul eșia in valuri negre și intēșite prin ursōica coperișului.

— *Arđ'o focul s'o ardă*, strigă mereu Ion, după invēțatura cārăușului, privind la focul care, cāt de cāt să țignēscă prin coperișul de stof al casei.

— *Să-mi ardă focul casa?* Așă-mi dorești tu, afurisitul, strigă bietul proprietar al casei, de lângă puț unde scotea apă.

Și cum erā cu donița cu apă, se repede la cārūța lui Ion și mi-l botēzā de mi-l mōie, ca pe un șōrece murat in putina cu varzā.

— Aoleu! da ce făcui?..

— Să nu mai țici: *Arđ'o focul* nātārāule; când vedī nevoia omului, ți: *Sārīți ōmeni buni!*

De cāte ori primia cāte-o pāparā, Ion își rēs-bună pe biētā Șarga, care simția cāte doue, trei sfichiuri de biciu, ca să pornēscă, ca și când bieta epā s'ar fi impotrivit la așă ceva. Plist! plist!.. Șarga scuturā din spinare, după obiceiul ei, ca și când s'ar fi simțit pișcatā de un tāun, și porni. Ion strigă cāt îl ținea gura: *Sārīți ōmeni buni!*

Cāt merse Șarga pe cale pustie, numai ciorile se sburātāciau, spēriate de strigātele lui Ion; dar etā cā acum cārūța intrā intr'un sat mare.

— Sārīți ōmeni buni!.. Sārīți, ōmeni buni!..

Sātenii aușind așā strigāte, alērgā care mai de care după cārūța lui Ion, socotind cā dōr nu-și mai pōte instrunī Șarga și cā i-e fricā să nu-l restōrne intr'un șanț să-i frāngā junghietura gātului.

— Ptru! ptru! strigă care mai de care. Și unul apucā de rōtā, altul de dārlogii Șargei, al treilea se puse in fața epei minunată de ostēnelā ce-și da atāția ōmeni s'o facā să stea, pe dēnsa, care nici doriā altceva mai cu poftā.

— Sārīți ōmeni buni! nu incetā d'a țice Ion, și, când Șarga, recunoscētōre sātenilor, se opri.

— Ce este? ce este?

Și cum nu erā nimic:

— E bēt, ōmeni buni, țise unul din sāteni...

— Ori e nebun, adāogā altul...

— Nebun țeu, strigā al treilea...

Apoi când trei își țic cā ești: *așă și pe dincolo*, așă și pe dincolo te socōte lumea intrēgā...

— Stați mē, strigā șoltuzul... Ian să-l ducem la casa satului, până i-om da cāpētāi.

— Ci-cā nebulilor, ca să-i liniștești, să le dai cāte-o chelfānelā cu nuiaua, jupān șoltuze, mai spune și paraclisierul.

— Sārīți ōmeni buni! strigā mai tare Ion, aușind de bătae.

— Așă ți-i vorba? Pe el, bāeți!

Și jap!.. și pleose!

— Tot mai strigi: sārīți ōmeni buni, de ai scu-lat in piciorē tot satul?..

— Aoleu! nu mai strig... Da cum să țic, jupān șoltuze, morarului?

Din una din alta, înțelese tot satul că Ion eră subțire la minte cât vârful acului și că mergea la móră să macine porumbul din sac și că l'a trimes maică-sa.

— Da cum te-a învățat mă-ta?

— Câte un pumn de fiece dimerlie, să dau...

— Bine te-a sătuit, mă prostule. Uite, móră e colo in vale, la iazul lui Cuza Bărbosul... Du-te și macină, că-i veni la rând lesne, că ađi nu macină nici Părcălabul, nici vel Vornicul de oraș, nici Șoltuzul, nici Pîrgarii, nici popa Onufrie.

— Ce minunăție! gândi Ion; după vorbele mamei am mâncat bătaie, numai cât am eșit dit sat, și acum me întorc ér la vorbele mamei!.. Se vede unde am fost ci-că întors la mama!.. Hi! Șargo!.. »Câte un pumn de fiece dimerlie!..«

— Ptru, ptru, Șargo!..

Ion ajunsese la móră... Tocmai eșia din móră cel din urmă sac de făină, și morarul se gătia, neavând grăunte in coș, să dea drumul apei, să oprască róta. Cât vedu Șarga oprindu-se in bătătura morei, morarul veni de ajută pe Ion, să descarce sacul și pe dată îl turnă in coș și dete drumul petrei.

Când făina galbenă ca aurul curgea in sac, Ion ședea pe gânduri, răzemat de ușa morei. Se bătea el cu gândul: o fi vrënd mama să-i dau eu un pumn bietului morar, or să-mi dea el câte unul de fiece dimerlie?

Dar pétra a sfêrșit de dumicat bóbele, și pe lingura veșcăi nu se mai prelinge făină, sacul e plin cu vêrl.

— Ți-e gata făina, băete; strigă morarul.

— Acu-i-acu gândi Ion... Pecat de bietul morar! Mai bine să-i întorc eu spatele să-mi dea el mie.

— Bine, bade morar... Haide, dá... Câte un pumn de fiece dimerlie.

Și întorse spatele spre morar.

Acesta cređu că Ion cere să-i pue sacul in spate.

— Acum indată, băete; să măsurăm... Și își luă singur uiumul.

Mirarea lui Ion fu nespūsă când, la urma urmei, după ce mereu îi intorsese spatele dór i-o da pumnii, se trezi cu sacul in spate, astupat bine cu o țepușă nouă.

— Ce mai stai? incarcă-ți căruța! strigă morarul.

Se vede că tot eu trebuie să-i dau pumnii, se gândia Ion, care urcat in căruța aședă sacul.

Și pe când cugetă să se pogóre ca să plătescă cu cinste morarului, acesta trage un biciu Șărgei, care plécă in trépéd:

— Ei, i-oi plăti altă dată, își đise Ion.

Dar sosit acasă, el povesti maică-și pățeniile lui, cu vorbele ce-l învățase dēnsa și ómenii din cale.

— Hēi mēi Ióne, așa e când nu potrivești vorba și după gânduri. Că de-aia đicea tata mare:

Fată, mereu să gândești
La graiu când te hotărești,
Nu grăi la toți c'o vorbă...
După cuptor și cociorbă;
Că de ți-i scurt cuptorul,
Îți ajunge vâtrarul;
De-i cuptorul adânc tare,
Cociorba-i prăjină mare:
Veđi cu cine te 'ntêlnești,
Când te-apuci ca să grăești,
Că altmintrelea te 'nhață.
Cine la graiu vré povăță:
A tăcé mereu învăță,

Că-i de aur și tăcerea

La cine n'are puterea

Și zapiș greu iscălește

Cine mereu flecărește.

Vorba de-i đisă la vreme,

De nimica nu te teme;

Vorba de n'o potrivești,

Capul reu ți-l necinstești...

Vorba 'n cinste de-i născută,

Și dușmanul o ascultă;

Vorba cea nepotrivită

E dulama reu croită:

Nu te 'ncepe de-i pré strîmtă,

Or o calci că e pré lungă...

Vorba gólă-i gólă pungă!

Vorba nu e de pricină

Când nu ni-i vițta senină;

Este că n'am potrivit

Vorba cu gândul cinstit...

Eu povestea mi-am sfêrșit;

Dar grăit-am potrivit?

V. A. Urechia.

Strigăt.

Si tot nu vfi... și nu te-duce
Nici crepuscul, nici auroră;
Zădarnic gându-mi tot se duce,
La tine-alergă 'n ori ce oră.

Ah! vino, vin din depărtare,
Cu glas, cu suflet eu te chiam mereu;
Dar simt că vițta-mi de 'ntristare
Se stinge, sbóră sus spre Dumnezeu!

Smara.

Epitaf.

— Poetei V. M. —

Suflet ce-ai sburat spre ceruri, suflet care ai iubit,
Ai fost mare prin durere, ér durerea te-a sdrobotit;
Ins e 'n inimele nóstre, tu, d'a pururi vei trăi,
Căci, poetă, ai fost mare ș-ai șciut a suferi.

Smara.

Francisca de Rimini.

— Tragedie in cinci acte, de Gustav Drouineau. —
(Urmare.)

Scena V.

Malatesta, Guido.

Guido. Pêtruns de durere, am urmat dorinței tale.

Malatesta. Călătorit-ai fără multă ostenelă?

Guido. Dar vorbește-mi de fiica mea...

Malatesta. Ea suferă mult, și lănceđește mereu.

Guido. Francisca mea! ce durere!

Malatesta. Da. Somnul nu o mai prinde; pleópele sale sânt totdeuna umede, dílele ei sânt pline de griji tainice, și noptile agitate: fața ei maiestósă, îngálbenită acum, imbêtându-me de amor, imi inspiră in acelaș moment și o grea durere. Părinte! nu

*

mai e vorba astăzi de acea melancolie, ce-i impodobia fruntea cu atâta frumusețe; e o mahnire mută, neinvinș adâncă, care respinge ingrigirile mele, creșce și me dobără.

Guido. Ei bine, Bertold, și nu știi tu pricina mahnirei sale?

Malatesta. Acésta taină grozavă e afundată in inima sa.

Guido. Dar de când a început această hólă?

Malatesta. De o lună.

Guido. Și cum?

Malatesta. Étä cum: Un evreu mi-a adus această inșciințare, dela fratele meu Paolo, care va reveni pe țermul acesta; ascultă ce-mi țice el: (ceteșce.) »Sunt pré sätul de esil; malurile pe cari Constantin, »pe Helespont, a fundat rivala Romei, scumpe Bertold, trei ani de țile au imbrățoșat destinul meu. »Acolé, cu tóte mărețele ce natura le infățizeză, n'a »putut nici odată să intre fericirea in sinul meu; »acolé, nimic nu-mi vestiá despre tine, despre Italia, »care zăcea ofilită sub un jug bisericesc, eu primii »eșarpa și șporul de aur. Amicee, infruntând pe guelfi »și nedrepta lor ură, vin să revéd cerul ce respiră »iubirea, ameiñdu-me încă de amintirile fericite, voi »să mor pe aceeași țernă pe care m'am născut.»

Guido. El se întórce dar, aici?

Malatesta. Când femeia mea auđi această veste, strigă deodată: »El! ucigașul fratelui meu? Ah! cât il urêsc!« La aceste cuvinte, pe cari le urmă un lung gémêt, ea pică jos, scumpul meu părinte, — fără graiu și fără a mai face nici o mișcare; cu multă trudă, abia am putut să reaprind flacăra țilelor sale aprópe stinse; pe buzele inghetate, mult timp rătăci sufletul seu; o simțiam murind; credeam că durerea vine să culégă acésta floriceică chiar in primăvera ei. — Și am jurat, fără de voie-mi să me resbun.

Guido. Pe cine?

Malatesta. Pe Paolo!

Guido. Tu?

Malatesta. Cerul indurător a vèđut sbuciumările mele și a redat vieța Franciscai. Amorul meu nu mai cată decât inveselirea ei: am deschis o carieră intinsă dibacilor noștri călăreți; dar, — nici alergările strălucite, nici pompa lor resboinică, nici cântecele trubadurului ce l'am îngăduit la banchetele noastre, n'au potolit o singură ți măcar dorințele ei nesigure. Pentru ea, am întreprins cucernice peregrinațiuni, am vizitat de noue ori locurile sfinte, și am fondat acea mănăstire unde frumusețele tinere nutresc fervórea lor in singurătate; acolo, ți și nópte am rënduit să se ardă candelile mărețe; și totuș, ea móre, sufletul seu o consumă. Inzădar ridic brațul meu cătră cerul întártat; cerul ascultă plângerea-mi, dar nu mi-o alină nici de cum. Vrei să-ți desvêlesc in față-ți tótă slăbiciunea mea? Ei bine, ț-o spun, că durerea ei me osteneșce, că recéla ei me răneșce. Când ai șci cum incerc eu a zări in ochii ei lánceđi fulgerele dorinței sale! — Cum se póte ca atâtea sfortări să nu sece lacrimile-i? Dragostea soldaților mei, jurăminte, glorie de arme, am sacrificat totul pentru a-i da probe de iubirea mea; am schimbat chiar partidul meu... lucru de care me rușinez fără de voie-mi. Amorul meu desprețuit de multe ori se preface in turbare; recea ei amicție imi pare o bațjocură; dar privirea Franciscai inlănțueșce furia mea. Uitând virtuțile sale... simt... că sunt gelos!.. Da, când cavalerii noștri, povestind faptele lor vitejești, se turbur câte odată, ameiñți de farmecele feței ei, séu decă trubadurii noștri fi răpesc lacrimi din ochi prin cântecele lor duióse, eu, abia, cu mare greutate, imi mai pot opri sfășietórele mele dureri!

Guido. O! cât sunt de surprins de asemenea cuvinte! — Dar Francisca, dat-a óre-cari probe de simțuri nedemne, in sinul casniciei vóstre, — cari să pótă da nașcere gelosiei tale?

Malatesta. Soția mea nu a trecut marginele cuviinței ce e obicínuită femeilor; dar, sunt sbuciumări pe cari cineva le nutreșce in pept fără voie-i: eu posed mâna ei; dar inima-i este a mea? Dorința de a potoli urile nóstre de familie singură ne-a hotárit să facem ást măritiș. Ei adu-ți aminte de gróza de care erá ea cuprinsă când, lângă altar, buzele ei murmurau jurământul credinței. Mi se pare că o vèđ și acum, slabă, galbénă, innădușită, tremurându-i mâna sa de ghiață in mâna-mi arđetóre; ea, plecá fruntea-i doborită de durere, și din ochii ei au curs lacrimi...

Guido. Fiul meu, — aplecarea sa visátóre, tot-deuna, in tinereta-i, erá pentru mănăstire; dar, astăzi ea trebuie să te iubescă...

Malatesta. Amorul se insuflă, ér nu se porunceșce!

Guido. Voi să me duc la ea.

Malatesta. Cruță-o, părinte: nu-i bănuí nimic!.. Sper încă, că totul se va indreptá. — Prin ingrigirile mele, de acum inainte voi șci s'o induioșez.

Guido. Fiul meu, îți promit că voi intrebuiñtä tótă iscusința-mi părinteșcă.

Scena VI.

Malatesta. (Singur.) De sigur, că in durerea ei se ascunde un farmec; fratele seu nu póte fi singura pricină a lacrărilor sale: printre acești cântăreți născuți pe malurile Adurului, printre acești cavaleri ce strălucesc la curtea mea, să nu fie óre vre unul ce nutreșce vr'o flacăra descreierată?.. Și trubadurul Zordini?.. O Dómne, acésta gândire alunecă in inima-mi ca o otravă inspăimântátóre!.. O gróză pécătóasă!.. Să respect cel puțin virtutea sa, decă destinul imi răpeșce amorul ei, — singurul bun ce me mai ține in vieța...

Scena VII.

Malatesta, Giovanina.

Giovanina. Stăpánul meu dá voie..?

Malatesta. Domnișórá, vino; și spune-mi totul, — totul... ințelegi?

Giovanina. Negreșit, dar...

Malatesta. Vorbeșce fără sfiélă, căci eu voi să cunosc totul.

Giovanina. Ca vasală, sunt datóre a ascultá de stăpánul meu.

Malatesta. Ce face acum femeia mea?

Giovanina. Este colo, cu tatál seu.

Malatesta. Bine; príncipele de Scala, vine s'o vèdá adesea?

Giovanina. Câte odată.

Malatesta. Mai repetéză ea versurile cântăreților la sunetul mandorei? Primeșce pe Zordini trubadurul?

Giovanina. Adesea ori.

Malatesta. (Aparte.) Ea gustá un farmec descreierat auđind pe acest cântăreț de stradă.

Giovanina. Mi se pare că signiora Francisca e atinsă de hólă poesiei; când tinerul Zordini i-a adus acea poemă asupra morței lui Blacas și pe care o ceteșce in fiecare di, ea l'a supranumit regele trubadurilor. Mai deunăđi picându-i voalul in grădină, — el a indrăznit să-l sárute.

Malatesta. (Aparte.) El e! — totul incede a se desvêli. (Tare.) Cineva vine? — pórta castelului s'a deschis! (Giovanina ese.)

POȘTA SECRETĂ.

Scena VIII.

Malatesta, Intendentul.

Intendent. Stăpâne, un ostaș acoperit cu arme negre, fără marcă, cu viziera pe față, a trecut grabnic curtea . . . (Malatesta face semn Intendentului, să-l introducă.)

Scena IX.

Malatesta, Paolo; el dă intendentului lancea și arcul seu, și când rămâne singur cu Malatesta; ridică viziera cașei sale.

Malatesta. Paolo!

Paolo. Scumpe Berthold! (Se îmbrășoșează.) O! mult am mai așteptat această zi!

Malatesta. După trei ani de lipsă, însfârșit te revăd erăș!

Paolo. Fratele meu! . . . amicul meu! . . .

Malatesta. Nobil tovarăș de luptă! Cum s'a schimbat înlățișarea ta! . . . Dar . . . ochii-ți par plini de lacrimi! . . .

Paolo. Un vas grecesc m'a lăsat aproape de port. — Dar spune-mi guelfii sânt invingători?

Malatesta. Da, — inse eu voi veghiă asupra sorței tale.

Paolo. O Bertold! — Eu innaintam cu viziera pe față; o trupă de soldați se luă după mine, me observă și murmură niște cuvinte pe cari nu le înțelegeam. Dar, la ori și ce pericol m'ar espune reintorcerea mea, pot cel puțin să te privesc cu dragoste pe tine, pe această arenă, unde pentru întiașdată mi-am făcut cunoscută lancea în luptele cavaleresci! — Acolea, de multe ori ne rătăciam sub arborii tufoși; cântecele mele pe mandoră ațitau curagiul teu; gloria vorbea singură inimei mele înflăcărare; nu cunoșceam ce e fericirea, — nu iubisem încă nici odată. Dar ce mai de întemplări au urmat după plecarea mea! Am servit pe împăratul mândrei Bizanțe, am luptat de o sută de ori contra spurcaților otomani, am apêrat sfânta cruce și mi-am ținut jurămintele: totuș . . . aceste vaete ce pretutindnea respândiau renumele meu, laudele celor mari, a poporului și a armatei, intrau într'o inimă mōrtă, pe care nu o mai puteau reinvia. Am vizitat Grecia și climatele ei visătoare, dar și acolo me svintam de dorul de a-mi revede cât mai curând patria. Asil al gloriei! o pământ atât de prețios! Admir, tresărind, ruinele tale, castelele tale, povirnișurile cele verđi, apele tale cele limpeđi; aerul teu e curat, cerul teu respândește o lumină nemărginită, și cenușa eroilor o călcăm la fiecă pas!

Malatesta. Puté-va ea să nu se aplece unor astfel de simțiminte?

Paolo. Cine?

Malatesta. Cum poți să-l veđi, să-l ascuți, — și să-l ureșci? — Ascultă: fatalitățile mele, cetățile mele ruinate, acei brigânđi cari deșcindeau din munți pentru a prădă totul din calea lor, guelfii, cari zugrumau în pace pe vasalii mei, m'au silit să fac un pas forte straniu. Am primit alianța Romei și a Papei, — și astăđi nu mai sânt gibelin, — sânt guelf . . .

Paolo. Cum! tu guelf?

Malatesta. O frate, nu me dojeni; mai 'nainte de tōte eram dator să apêr binele statelor mele. Nenorocit e suveranul acela, care, alergând nebun după victorie, caută isbânda lui în paguba binelui public. — Eu, susțin pe cel slab, și pedepsesc pe criminali; gibelinii încă se adăpostesc la mine. Dante în casa mea. Fă și tu ca și fratele teu; — să zdrobim puterea arbitrară a cesarilor, căci o vėd, în mânilor slăbind din ce în ce mai mult. Inzădar împăratul ațit

in orașele nōstre instrumentele slugarnice ale urciōselor sale proecte; guelful clădește libertatea pe legi, și făchia artelor, adusă între zidurile nōstre, luminează spiritele, fermecate de șciință. Ingeniosul Trovator a precedat pe Dante; Bolonia dispută dreptul cetăților și severa cronică îndrăznește a judecă chiar pe regi. — Paolo, valōrea ta a plăcut mult resboinicilor mei: dar, crede-me, păzește-te de furia Papei, oprește-o printr'un singur cuvânt, și . . . primește a fi guelf . . .

Paolo. Eu? . . . pice asupra-mi trăsnetele sale; le voi așteptă fără să clintesc.

Malatesta. Mândria ta orbă n'ar puté să me cređă! Dar pentru liniștea ta . . .

Paolo. Eu prefer gloria! Vėd bine că remușcările te urmăresc și pe tine chiar, — și tu . . . tu, nu ești fericit! . . .

Malatesta. Cine? eu? Când binecuvēntai dulcelele noduri ale imeneului, și când nobila mea soție . . .

Paolo. Cum? cine e ea?*Malatesta.* Francisca, fiica lui Guido de Polenta.*Paolo.* (Aparte.) O Dōmne!*Malatesta.* Dar ce ai tu?

Paolo. Nimic. (Aparte.) O fiorōsă veste! (Tare.) Dar . . . eu am ucis pe fratele ei!

Malatesta. Șciú; și pentru această ea se ingrozește de vederea ta.

Paolo. Ea me ureșce? . . . Ei bine, — adio!*Malatesta.* Dar ce faci tu?*Paolo.* Datoria mea.*Malatesta.* Mai stăi . . . oprește-te puțin . . .*Paolo.* Nu; aidem!

Malatesta. (Reținēdu-l.) O Dōmne! dar decă vei eși acum, tu îți pui în joc capul teu.

Paolo. Înțeleg. Tribunalul? . . .*Malatesta.* Cređi c'aș puté eu suferi? . . .

Paolo. Cu ce drept inse voești tu să me impiedeci de-a muri?

Malatesta. Cu ce drept? . . . Paolo intrėbă pe Bertold! . . . Decă amiciția nu mai prețuește nimic, onōrea mi-o impune. Dar nu ț-ai compromis tu numai pentru mine singur repaosul teu? Spune-mi, nu-mi ești tu cel mai scump amic din lume? N'ai scăpat tu pe supușii mei dela măcel? nu datoresc eu în sfērșit viața curagiului teu? — Cu ce drept? Abiă inturnat din esilul teu indepărtat, tu cauți orbește un supliciu sigur; când judecătorii tei stau gata, când frica me inghietă, voești tu ca eu să te isgonesc din ultimul teu adăpost? Nu! Vei vedé tu curēnd că voi șci să dobor pe dușmanii tei, căci dreptul de a-ți scăpă viața este ici, ici, în inima mea.

Paolo. O iertă-me . . .

Malatesta. Guido venind din Ravena, prin sfaturile sale părințești încercă să indulcescă grōza fiicei sale. De nu me mai iubești acum, — gândește-te cel puțin că m'ai iubit odată.

Paolo. Dar ce ȓici tu?*Malatesta.* Vino cu mine.*Paolo.* Unde?*Malatesta.* La Francisca.*Paolo.* O nu!

Scena X.

Guido, Malatesta, Paolo.

Guido. Ce vėd? Paolo! . . . Oh! fiul meu! . . . Cine te-a adus aici? . . . Vorbește, ce cauți? Capul teu e proscris! Șci tu ce supliciu te așteptă? Vrei ore să aprinđi din nou furia guelfilor?

Paolo. Eu vin să caut mōrtea, în sinul patriei mele.

Malatesta. E fratele meu! fii indurător cu el.

Guido. N'am putut reține strigătul durerii mele: Vădând pe ostașul care a răpit bătrâneții sale, pe singurul fiu ce formă dragostea sa, — care părinte, Paolo, poate să-și păstreze fruntea senină, poate să-i strângă mâna, fără a se îngălbeni de grăză? — Cu toate că-ți sînt dușman, nu sînt barbar. Eu te-am persecutat; vrei tu ca astăzi să repar...

Paolo. Dar... eu sînt gibelin...

Guido. O! nu mi-o mai reaminti. Eu sînt guelf, și acest fer poate încă ucide!.. Dar ce vrei să faci tu cu mine? Simt scoborîndu-me în momentul, unde vasalul de rînd pică alături cu regele. Acolo, dorm de-a pururea furiile lor momentane; e timpul de a ne supune Dumneșului drept și îndurător. — Paolo, (Aparte.) Oh! ce durere! (Tare și constrîns.) Ia loc în familia noastră, căci eu me însărcinez a liniști încurînd ura fiicei mele. (Aparte.) Cerule!.. (Tare.) Noi te iertăm... Îți ofer ajutorul meu... Dar să nu me silești a te vedea în fiecare zi. (Ese.)

Scena XI.

Malatesta, Paolo.

Paolo. L'auzi?

Malatesta. El iertă, și cerul ne reunește; tu, într-o zi, vei deveni guelf și vom lupta împreună. Vino.

Paolo. Dar tu nu vei fi în stare să vindeci durerile mele!

Malatesta. Cea dintîi datorie a mea, e de a-ți apăsă viața...

(Cortină.)

(Va urmă.)

N. A. Bogdan.

Sonet.

Si tot aceleași amintiri îmi trec prin minte
Și 'n pept aceleași taini și-acea durere mută;
De și e mult de-atunci, de ani îmi par o sută,
De și sdrobite sînt a mele simțiminte.

A fost... trecut-a inse vremea de iubire;
De și aud și-acum a tale blânde șopte;
Precum un glas duios de svon în meș de năpste,
Precum un cânt de drag, o dulce ciripire.

A fost... trecut-a inse și n'o să mai vină
Și totul de atunci îmi pare că nu-i altă,
Decât un vis frumos, dar scurt, de fericire.

De-amaruri și dureri viața-mi este plină
Și fruntea-mi sub povara grea îmi stă plecată;
Pribeg pășesc, pustiu, prin lume 'n neșciire.

I. M. Ritișorean.

Limbistică comparativă asupra rădăcinei: cad.

(Urmare.)

3) *Cad* a sgărăi.

Khadt arab. a sgărăi, a sgrebelă. — Khuthaf arab. a) ghiără (de unde la noi a sgărăi) de animale sêlbatece, b) un instrument de fer în formă de ghiără; unghiță. Khath arab. scrisore; (scribo scriu asemenea are conceptul de: sgărăiu, sgrabel. Hatti șerif turc. scrisoreă sultanului, (hati scrisore, șerif (sir)

principe, capetenia, domn;) Hatti humaium scrisoreă augustă.

4) *Cad* a strică.

A sparge, a rumpe, a nimici, a pisă, pizeză.

Scada la isl. scadan la sasii vechi, schaeden la flamanzi, Schaden la nemți a strică, a face reu, a păgubi; Schade nemț. pagubă; skade la dani a strică, a păgubi; skaza boem. vătămătură, blesură: — skadanyimi și skidnemi gr. a nimici, a respira, a împărți. Skoda la boemi stricăciune, pagubă; skudlina boem. spărtură, pocnătură.

Cat la englii spărtură, ruptură; cat la scoți a rumpe, a sparge, cata! și calt la syri a sparge, a rumpe; chata la chaldei a sparge. Kathab la evrei, kathahhh la syri spargere, b) tăietură. Scathe la englii a strică, a păgubi. Kothv gr. stricăciune, pagubă; cuith g. separațiune, despiciătură, împărțitură.

Cotir fr. a pisă, a pizeză, a bate fructe; kotis ung. lovitor, bătăuș; 2) un maiu de lemn de sdrobbit, de pizezat. Kotog ung. bate, lovește; kodorit ung. bate, lovește.

Hădarag rom. sbiciu de imblătitură, de a bate grâne, ovês, lâna, pîr. Stă din 2 părți din codorișcă cam de un 1/2 metru, și din hadarag, un darab de lemn, cam de 1/2 de metru și ambele legate cu zale sêu verigi de pele tare; hădaragul cade pe bucate și le strică, sfarmă etc. A *hădarăgi*, a imblăti; sinonime: a sdrobi, a pisă, — imblătesc aceia carii n'au vite să triere, — sêu cari au adus bucatele netrierate și în șură le imblătesc până târziu érna. Hadarászni ung. a lovi încôce incole, a rumpe etc.

Hodorog adj. rom. stricat, spart, frânt, ceva ce e deosebi de lemn sêu metal p. e. casa hodorogă, — car hodorog. Ca substantiv deosebi în plural: *hodoroge* peste tot mobile de casă, stricate, frânse; am băgat hodorogele în cămară, aruncă din casă hodorogul de ciasornic.

Hodrobela rom. un măruntș din casă, deosebi în plural: *hodrobele* lucruri mărunte de casă.

A *hodorogi* și *hodorosi* rom. a vorbi verși uscate, prostii, — nu hodorogi atâte! Când cineva vorbește vr'o prostie, în batjocură i se dice: „hodorosc trosel! cu înțeles de: ai quis o nebuniă.

Catrafuse (cu a curat) și *cotrofuse* rom. ia-ți catrafusele și plécă! Sub catrafuse se înțelege bagajia unei persône sărace, tôte lucrurile ei ce le pot adună și inveli p. e. într'un lepedeu. — pune catrafusele pe spate și plécă. — Am aflat 2 cuvinte asemenea, dar de alt înțeles: a) catrafosso la italieni o grôpă mare. Catra precum am arătat la locul seu aci pôte insemnă numai: afund, sêu mare, pentru că fosso e latinul fossa grôpă; b) katrabocza la ung. o zamă de caș; — al doile înțeles, fărîmagiu cu caș, cu brânză de vacă; un fel de lașce, tașce, — Flecheln nemț. — Pentru katra bocza cu înțelesul de zamă, e greu de a combina ceva; pentru celalalt katra trebuie să insemne: tăiat, sêu mărunt.

Pentru catrafuse rom. la ung. se află espresiune identică: ketaputa a) lucrurile de casă; b) bagajii, o invelitură în care se pun haine, sdrențe. Keta vine din cad = a legă, a inveli, kita la ung. legătură, pachet, sarcină (vedi cad — a legă;) deci keta = kita legătură; puta după filologie corespunde cu fuse căci p trece în f și t în s, sêu viceversa; — dar aci nu pôte fi conceptul de fus (fuse) cu care se tórce, — ci, de haine, sdrențe. — Eu în catra din catrafuse, aflu conceptul din: hodorog, adecă: rupte, stricate. — mărunte, — éră în puta, fuse aflu conceptul de: haine, sdrențe, — deci legătură de sdrențe, măruntșuri.

5) *Cad* tot ce e împărțit.

Parte, porțiune, porțică, dărab remașite și sinonime.

Cad, *caditt* g. rest, remașită, — cădătură, ce cade, ce rămâne dela ceva, p. e. din ciuruitul, curățitul bucatelor etc. *caid* g. parte, porțiune. *Qad* arab. cătă, cătățime, *cuid* irl. parte; *cuid* fr. in Franche comté a împărți, a mărunți (din mare.)

Caith irl. pleve (ce a remas din paie, ce e sdorbit); *cat* la angli a rumpe, a sparge; *catia* bs. pesă slărmitură; *cathia* bs. fragment, *darab*; *cathitua* bs. parte, împărțitură; *catico* span. parcelă, *darab* mic, — *catt* g. tot aceea.

Kat la evrei puțin (in alt loc am arătat *caton*, *katan* la evrei, mic); *kat* la turci pesă, parcelă; *kata* la finni a tăia, a sparge; *katkea* finn. a se rupe, de aci: *katkena* finn. ruptură, *kaittu* finn. cădătură dela ceva, remașită, pleve. *kati*, *katipaya* in sanscrita: căți, cățiva; *qot* arab. parte.

Schizzo (schifo) it. un pic; de aci schiță, — o parte mică din ceva mai mare. *Cot* și *cwt* g. parte parcelă, dărab; *cot* și *cotus* in monuminte vechi, parte, rată; *cotta* *cwitta* fr. *quotte* lat. *quot* *quotus*; *ew* gallic de regulă corespunde latinului *qu*. *Cotiza* bs. br. porțică, tribut; *cotizatu* bs. a pune, a împărți porțică (a aruncă câte o parte pe fiecarele) *kothchea* bs. a împărți, a despărți; *kotva* finn. puțin, *câlva*; *qytha* arab. *darab*, căta. *Coțca*, ung. *kotzka* ce e tăiat in patru părți; — *qazz* arab. *qazzuet* arab. tăietură.

De aci la noi: *cât*? (lat. *quot*); al *câte-le* (*quotus*); a *câteori* (*quoties*); *cât-va* ceva puțin din ceva mai mult; *căți*, *căți-va*, puțini din mai mulți; *cătățime*, *catimel* (Dic. Ac. R.) *căta*.

Cad—*cat* se vede a însemnă și rotund, globu; *cașca* (in Reșinari) lopta, pilă, cu ce se jocă copiii. Veți III I. scatopurză.

Părțile de sub VIII 1—5 in parte mare intre sine sunt sinonime, se întregesc unele pe altele, dar mi-am dat truda ca să clasific, împart toate cât mai tare in specialități.

IX. *Cad* însemnă mulțime de ceva.

Mulțime de oameni la olaltă, — adunătură; o classă de oameni in reuniune, ciordă, turmă.

Cadw g. ciurdă, turmă; b. adunătură; *cadi* la tatarii trib, ram seu trunchiu de popor; classă, despărțământ de popor; *quadiet* la arabi, mulțime adunată.

Cedfa la cornvalli loc de adunare; adunare. *Csöd* ung. adunare, *csödül* se adună; b) concurs pentru creditorii; *csödület* adunătură de oameni.

Cat g. mulțime; *caterva* lat. grămadă de oameni, de slugi plătiți; *caterva* it. grămadă de oameni; *katra* și *katraa* la finni a) turmă b) ôste. *Ceta* boem. grămadă, turmă. *Cetă* rom. o clasă din popor p. e. cetă preotăscă, cetă mirenăscă; așa cetă olarilor, cișmașilor, ung. *czéh*. *Coetus* latin, adunare, cetă. *Kuti* finn. adunare *sgomototă*; b) grămadă, ciopor; *kutu* finni ciopor; b) roiu.*

X. *Cad* armată și armă.

Cad însemnă: armată, ôste, trupă; și in acest înțeles e sinonim cu *cad* de sub IX.

Cad mai de parte însemnă: activitatea armatei, deci luptă, bătaie, resboiu, in urmare și persoanele cari se bat, luptă, resboiesc, deci: armaș, ostén, luptător, bătător, — precum unele însușiri ale persoanelor: vitéz, cutezător, curagios (ce le-am înșirat și

* *Katra* la finni: ôste; b) turmă; — ca sinonim pôte fi: grămadă.

la *cad*=*cap*); apoi acțiunea din luptă: a ucide, a scuti, a apără etc. in fine armele de resboiu.

Cad g. armată, ôste, gardă, de aci la francezii vechi: *cadeler* a conduce armata. *Cad* g. și cornv. luptă, bătaie, conflict, ciocnire; *cadarn* br. resboinic. voinic, vitéz, cutezător, curagios; *cadarndewr* br. forțe vitéz etc. *cadr* g. curagios, cutezător; *cadfa* g. loc de luptă (*fa*=*ba* *pa*, *ma*, *va*, *loc*) *Cadfarach* g. cal de luptă (*farch*, mai sus am arătat formațiune cu *warch*, și este alta cu *march*=*cal*, de aci originea in *marchal*, *Mähre* nemț. un cal reu, mărțogă rom. un cal reu; vedem aci *f*=*w*, m.) *Cadeith* g. luptă, bătaie, *cadet* g. br și in alte limbi moderne, militar tiner, invățacel de armată. *Cadwen* g. luptă, bătaie; *cadwr* g. și la scoți luptător, om de luptă (*cad*=*luptă* bătaie *wr*=*or*=*vir* lat. om, bărbat) *cătană*. *Cad* g. *cad* la syri, a tăia, a ucide; *cadas* la arabi a bate. a tăia cu spada, a lovi cu lancea.

Caedes lat.ucidere, omorire, maceletură; *caedo* lat. *taiu*, *bat*; *ucid*; *oc-cido* lat. *ucid*, *taiu* pe cineva; *ucid* rom. — D trece in s, *caesus* lat. tăiat, *occisus* lat. ucis. — C din *cad* trece in g; și astfel *gad*, de unde la romani: *găde*, ung. *hohér* cel ce taie capul. cel ce spențură pe cel judecat la mörte. *Găde* apare ca formațiune romănescă.

C din *cad* trece in h: *had* ung. a) armată, ôste; b) resboiu, — *hadat* *üzenni*, a înșciintă resboiu, *hadázni* a resboi; *hadarászni* ung. a lovi încöce incolo (l'am mai înșirat și la *cad* a strică, a lovi.) *Hader* nemț. certy, sfadă; b) luptă. Cu s inainte: *Skada* la isl. luptă. *Qadiet* pers. trupă. — *qatilar* pers. acțiunea de a combate; (veți *cadeler* fr. a conduce armata.) *Cedala* bs. atac, asalt.

Cead irl. luptă; *tsad* la evrei (*ciad*) luptă; *csata* ung. luptă, *csatázni* a se luptă, *csatár* luptător; *cedirn* și *cedryn* g. brav, curagios; *ucid* rom. a omori.

Coedia g. a tăia in tot felul. *Cod* irl. victoriă; *coddi* g. a atacă; b) a impunge. — *Cuda* bs. luptă; *bicuda* bs. duel; (*bi*=doi, deci *bicuda* luptă intre doi ênși.) *Cuda* g. a scuti, a protege, a apără; *cuđiogadh* irl. a apără. *Cudo* inglossariele vechi *marechal* (marșal); duce conducător, bătător. *Cudo* in glos. v. *lovesc*, *bat*; *cudo* latin *bat*, *lovesc* b) *fabricez* p. e. *bani*, deci *bat* *bani*, *monetă* etc. D in *cud* trece in s, *cusor* lat. bătător de bani; d trece in t, *cutio*, *concutio*, *decutio* lat. a invinge, a bate in resboiu, a lovi la pământ; *percutio* lat. *bat*, *lovesc*; *percussus* strălovit, străbătut etc. C din *cud* trece in g, — *sguduire* rom. scutur, cutremur, trântesc la pământ, *lovesc* de mörte, — *poporele* barbare au *sguduit* imperiul roman; — *mörtea* copiilor a *sguduit* inima, *sufletul* meu; *focul* cel mare a *sguduit* pe toți; — din acest *cad*, *cat* e lat. *quatio* in asemenea înțeles, ce s'a înșirat și mai sus. — D in z, *küz-d* ung. se luptă, *küzdés* luptă (veți *custură*.) *Kudarcz* ung. *perdere*, pătirea rea, rușine, *kydoimos* gr. luptă, bătaie, b) personificațiunea tăierii, uciderii, imbulzirii in luptă.

(Incheierea va urmă)

Dr. At. M. Marienescu.

Doină populară.

Din giurul Clușului.

Poruncitu-mi-a mândra,
Pe trei pui de turturea,
Să me duc sêra la ea;
Eu i-am trimis inapoi,
Pe trei fire de săcară,
Că voi merge mâne sêră.

Ioan Maior.

Noul ochiu.

De Camille Flammarion.

De sigur că ochiul omului este un organ optic dintre cele mai minunate. Este însă-și viața, patima, dorința, voința, lumina... Ce ar mai rămâne din întregul univers, decât toate ochiurile s'ar închide?

Și totuși voim să vorbim cu această ocazie despre un nou ochiu, mai perfect ca cel al omului și care în minunății îl întrece.

Ochiul acesta artificial, pe care l'am admirat vădându-l, este adânc de 15 metri, cu un diametru de un metru. Cristalul său este sticlă optică, retina o cojă chimică de o finetă rară.

În adevăr, este un ochiu uriaș, care decât ar fi să-l porțe, omul ar trebui să fie d'o sută metru de înalt, astfel că numai plecându-se binișor, ar pute să treacă pe sub turnul lui Eiffel.

Are patru însușiri mari cu care se ridică d'asupra ochiului omenesc: vede mai repede, mai departe, fără a se obose și afară de acestea — păstrează cu fidelitate tot ce a vădut.

Într-o a mia parte dintr'o secundă el fotografiază soarele cu petele lui, cu flacărele sale, cu vulcanii sei, — și ce fotografie, nici odată mai perfectă a închidui nu ne putem.

Putem apoi să îndreptăm acest ochiu nou în orice noapte neagră spre orice parte a cerului, el ne scote din nemăsurabilul spațiu luni, sori, meteori, pe cari ochiul omenesc cu nici un fel de telescop nu ar pute să-i vedă.

Principalul lucru înse este că pe retina lui se întipărește totul ce a vădut. Și cu cât privește mai mult, cu atât distinge cu mai bine lucrurile, er nu se obosește ca ochiul omului.

Ochiul nostru nu ține decât o clipă în sine ceea ce se uită, și ce n'o vădut într'o secundă două, nu va vedé nici odată.

Ochiul nou este cu totul altfel.

Să presupunem de exemplu că dta, dragă cititorule, ai omori un om care privește în liniște pe ferestă (și presupunerea această nu este tocmai îndrăsnită pe această lume, unde fiecare cetățan este soldat și unde omeni se omor în continuu, astfel, că se omoră pe di 1100), îi scoți apoi ochiul și-l arunci în vre-un sublimat... Ochiul nostru nu mai păstrează forma ferestrei, până ce noul ochiu păstrează totul, ori câte ar vedé, numai retina chimică trebuie să o schimbăm.

*

În observatorul astronomic parisian s'au adunat acum de curând mai toți astronomii vestiți din lume, pentru ca să facă încercări cu acest faimos ochiu nou, să se slătuiescă și asupra modului cum au să-l întrebuințeze și cum să se ajute de el în noile lor descoperiri.

Privind luna cu acest ochiu nou, învățaii au vădut luna așa de aprôpe, de par că am fi numai de patruzeci mile departe de pământ. Se puteau distinge bine mai ales munții și văile din lună.

Ochiul acesta artificial vede, după cum am spus, mai repede și mai bine decât ochiul omenesc. Poți să fotografiezi cu el fulgerul, și pe fotografia primită poți să studiezi în draga voie schinteiele atmosferei cari luptă între ele cu putere titanică. Poți să fotografiezi calul în fuga mare și pe fotografie se vede ca

și când ar sta pe loc; poți să fotografiezi trenul fulger, glonțele ieșite din pușcă.

E minunată retina noului ochiu, mai ales în ceea ce privește facultatea d'a pătrunde în depărtări și adâncimi neînchipuite.

Să facem o paralelă între ochiul omenesc și într'acest artificial.

Într'o clipă cele mai mari stele se arată pe rețină și-și lasă pe ea chipul lor. A cincea mie dintr'o secundă este destul pentru stelele de mărimea a doua; a zecea parte dintr'o secundă pentru cele de mărimea a patra și așa mai departe. Astfel în mai puțin de o secundă noul ochiu vede totul ce noi nu vedem cu ochii liberi.

Dar asta nu e încă totul. Și stelele pe care le putem vedé cu telescopul se ved mai bine pe acest ochiu nou și-și lasă forma pe retina lui. Pentru a ne da fotografia stelelor de a șaptea mărime, este destul o secundă, pentru cele de a opta mărime două secunde, pentru cele de a noua mărime trei secunde; pentru cele de a patruzecea mărime este destul trei-sprezece minute.

Prin urmare într'un sfert de cias noul ochiu ne dă întreaga fotografie a părții de cer spre care a fost îndreptat.

Având mai multe ochiuri de astea îndreptate spre cer, vom pute să facem fotografia întregului cer în atât de scurt timp, încat pentru a face, pe altă cale, această chartă a cerului, ar trebui tocmai o sută de ani.

I. R.

Poșta secretă.

— Veți ilustrațunea din nr. acesta. —

Cum nu-i dorul mare câne.

Că prin câte deluri vine,

Nicărea nu s'alină,

Numai la mândra 'n grădină!

Așa cântă poporul. Și are dreptate. Etă că dorul s'ia alinat tocmai la mândra 'n grădină. Dar cum dorul e »mare câne« bătrânul nu-l observă; până când el cetece 'n liniște, copila lui predă o scrisore de amor istețului tiner ascuns de după grilagiul de fer.

Numai cânele Castor îl vede, dar acela îl cunoșce bine, îl iubeșce și nu l'ar tradă pentru totă lumea.

Literatură și arte.

Sciri literare și artistice. *Bustul lui Eminescu*, la care lucră sculptorul Marinescu din București, e aprôpe gata și în curând va fi espus în foierul Ate-neului nou. — *Dl Ioan Boroș*, parocgr. c. în Zabran, comitatul Timiș, publică invitate de prenumerațune la lucrarea sa »Directorul«, al cărui scop este înlesnirea observării practice a prescrișelor rituale ocu-rente la funcțiuni sacre în decursul anului bisericesc.

Operile lui Eminescu. De și Eminescu ș-a făcut renumele ca poet, totuș este de dorit ca tôte operile lui să se publice. Aflăm cu plăcere din »Românul«, că această dorință se va realisă în curând. Se va pune sub presă o edițune a tuturor operilor lui Eminescu. Edițunea va apăre sub direcțunea și privigherea dlui T. Maiorescu.

Diar în limba latină. În orașul Aquila, din Italia, a început să iasă un diar scris în limba latină. Titlul diarului, care apare de două ori pe lună, e »Alaudae«, numele unei legiuni romane, care totodată

insemnă și »ciocărlie.« Numele redactorului e Ulrichs, un tiner care s-a făcut studiile universitare la München, unde a studiat la facultatea filosofică-literară. Acest diar este scris în prosă și în poezie; în special se ocupă și de România, în onoarea căreia redactorul a făcut și unele poezii pe cari le va publica în curând.

Broșuri politice. *Dl Iuliu Coroian*, avocat în Cluș, s-a publicat în o broșură în limba maghiară escelent discurs de apărare, ce a ținut înaintea tribunalului din Sătmar, la 4 iulie, în procesul intentat dlui dr. Vasiliu Lucaciu, preot gr. c. în Șișești. — *Procesul de presă al lui Parteniu Cosma* contra Septimiu Albini, pertractat naintea Curții cu jurați din Cluș la 27 martie n. 1889. Acesta e titlul unei broșuri, ce a scos dl Parteniu Cosma și în care autorul publică desbaterea procesului seu de presă și răspunde la niște articoli din »Tribuna.« S'a tipărit în tipografia archidieceșană din Sibiu.

Calendarul Caraghiosului pe anul 1890, apărut în editura librăriei N. Cosma, din Iași, cuprinde pe lângă partea calendaristică, o bogată colecțiune de anecdote scurte și picante, unele ilustrate în mod reușit și toate despărțite între ele prin niște vignete foarte variate. Calendarul are 160 de pagini, e tipărit pe hârtie fină și costă numai 2 lei. 1 fl. Il recomandăm cititorilor noștri.

Foia Diecesană, organul oficial al dieceșei Caransebeș, s-a schimbat redactorul. Dl Ioan Bartolomeiu s'a retras dela redacțiune și a primit-o dl Ion Ionaș. asesor referent-consistorial.

Reviste. *Cultura*, revistă literară-politică, va apăre în curând la București. — *Diarul limbii universale* asemenea va apăre în capitala României; va trata și va da lecțiuni asupra »Volapükului.«

Diare noue. *Jos reacțiunea!* e titlul unui nou diar liberal-național, care a început să apară la Turnu-Măgurele. — *Propășirea* a început să iasă la Iași, cu programul să apere pe evrei; va eși odată pe lună. — *Stegul liberal* apare în Alecsandria, cu tendințe naționale-liberale. — *Squipetari*, diarul albanez din București, va eși de acuma înainte în trei limbi: albaneză, română și franceză.

Teatru și musică.

Știri teatrale și musicale. *Bêtrâmul Millo* a dat sâmbătă o reprezentațiune estraordinară, în teatrul »Dacia« din București, jucând piesa »Prêpăștiile Bucureștilor«, comedie în 4 acte. — *Conservatorul din București* pentru musică și declamațiune anul acesta va serba la noul Ateneu a 25-a aniversare a înființării sale.

Teatrul Național din București. »Marcela«, noua dramă a dlui Ventura este singura piesă originală și nouă, care s'a jucat în stagiunea această. În cânt pentru succes, diarele din București nu sânt de o părere; faptul e, că piesa s'a jucat de trei ori. Marți s'a dat pentru prima-ora: »Femeile noastre«, comedie germană în patru acte, de G. Moser, localizată de dl P. Gusti. Din »Fântâna Bland.« (format mic) aflăm următoarele știri: La 15/27 octombrie începură repetițiunile de operete cu »Madame Angot« și »Voievodul țiganilor.« Se studiază »Macbeth« pentru debutul dșorei Ana Ciupagea.

Dșora Bârsescu la București. Escelenta artistă română dela Burgtheater din Viena, dșora Agata Bârsescu, care nu de mult s-a perdut mama, a petrecut zilele acestea la București. unde a asistat și la câteva reprezentațiuni teatrale. Din incidentul acesta, unele diare de dincolo au scris, că artista va da în

curând patru reprezentațiuni la Teatrul Național. Dar șcirea această nu s'a adevărit. Positiv este, după »Românul«, că decă dra Bârsescu, va dispune de timpul necesar pentru a merge în București, reprezentațiunile sale la Teatrul Național se vor da în luna ianuarie 1890; vor fi în număr de 3, între care și »Intriga și Amor« de Schiller. Dra Bârsescu ar juca, dice-se, pe Lady Milfort și dna Romanescu pe Luisa Miller. Celelalte reprezentațiuni vor fi »Otello« și »Mândrie și Amor.« Șcirea dată după unele diare și de noi, că dsa ar fi avut o neînțelegere cu directorul Hofburgteatrului, în urma căreia și-ar fi dat demisia dela acel teatru, este inexactă.

Teatrul din Iași. Cu ocaziunea petrecerii regelui Carol la Iași, dl G. Grigoriu, presidentul comitetului teatral de acolo, a arătat regelui lipsa unui local de teatru și suferința actorilor din această cauză. Se dice, scrie »Românul«, că regele ar fi recomandat ca planurile să se facă de o comisiune de arhitecți dintre cei mai capabili. Stagiunea teatrală, se spune, că și-a amânat êrăș deschiderea, din cauză că ministerul cultelor, după repețitele cereri ale comitetului, nu i-a trimis subvențiunea ce i se cuvine pe semestrul II, în sumă de 10 mii lei. Comitetul teatral se plânge de nepăsarea ministerului pentru teatrul din Iași, societarii contra comitetului că nu se face ascultat de a tot puternicia ministerului, êr gagiștii comitetului și a societariilor că nu-s caută drepturile, punându-i astfel și pe dênșii în suferință.

Corul plugarilor din Șomcuta-mare. Precum se comunică »Gutinului« în 27 l. c. s'a ținut prima adunare pentru corul vocal-instrumental al plugariilor români din Șomcuta-mare. Adecă, după ce statutele sânt aprobate din partea guvernului, începutul pentru realizarea scopului s'a făcut eri, și cu un rezultat îmbucurător. căci s'au inseris 8 membri fundători cu tacsă à 10 fl; 15 membri ordinari cu tacsă anuală à 1 fl. și câțiva membri activi. Totodată s'a esmis o listă de subscriere pentru câștigarea de membri, care listă se va cercula între inteligență și popor, până peste 15 zile, când se va convoca adunarea pentru constituirea și alegerea organismului reuniunii. Înainte numai cu Dumnezeu!

Corul mitropolitan din Iași, sub conducerea dlui Gavril Musicescu, a dat acolo la 10/22 octombrie un concert vocal, în onoarea regelui și a principelui moștenitor, cari se aflau acolo. Êtă și programul acestui concert: Partea I. 1. Trăiescă regele, imn. Musica de G. Musicescu 2. »Adio«, romanță. Mus. de Fr. Schubert-Musicescu. 3. »Atilla«, finalul I. — Musica de Verdi G. Partea II. 4. Deșteptă-te Române. 5. Congazu. 6. Baba și Moșnegu. 7. N'a pecatul ce vêuți. 8. Nevêsta care iubeșce. 9. Dor dore. 10. Stancuța. 11. Ilêna. 12. Țis-a badea c'a veni. Cântece naționale armonisate și pentru prima ora aranjate pentru cor, de G. Musicescu.

Avis, pentru coruri vocale: a) »Doue liturgii«, una pentru cor micșt, și alta pentru cor bărbătesc. Imnele acestor liturgii sânt alese din compozițiunile celor dintei maestri români. — b) »Imne funebrale«, pentru ambele coruri. — Doritorii de a avê aceste cântări binevoiescă a se adresă la subscrisul în Tievaniul-mare, u. p. Versecz-Kakova. — Iuliu Birou, invêțator.

Lăutarii noștri la Paris. Cetim în »Românul«: Din lăutarii ploesțeni, cari au ajuns și au cântat la Paris, sânt Magheru și Gheorghiuța cu trupa lor, în tot 9 persône, imbrăcați cu costum național. Aceștia au pornit de aici la 11 iunie trecut prin Galați la Constantinopol, unde au cântat într'o sêră la un mare cazin din Galata și au fost bine plătiți. De acolo au pornit tot pe apă la Marsilia, cântând pasagerilor

după un vapor al companiei Erey sine. Ajunși la Marsilia, au cântat două săptămâni, fiind angajați acolo și bine plătiți. De aci au pornit la Paris, unde ajunși pe la 10 iulie, s'au angajat la Grand-Caffé după bulevardul Madellene, in urma unui concurs ce au dat cu niște lăutari unguri cari cântau acolo de doi ani și au fost înlăturați. Aci au cântat șese săptămâni și apoi au trecut in esoposițiune unde au fost plătiți mai mult, cântând la Taverna Holandesă in timp de o lună, unde, de și antreprenorele, dl A. Desprez, a voit să-i mai angajeze prin contract, dar făcându-li-se mare dor de țără și de familii, au plecat și s'au inapoiat aici pe uscat, cu calea ferată, cătră finele lunii septembrie trecut. Acești lăutari ne asigură, că, in toate părțile pe unde au cântat, au fost mult aplaudați, că cântecele noastre cele de joc și de veselie au fost bine ascultate și că ei au învățat și cântări franceze, care li s'au dat de cătră artiști distinși de musică.

Teatre provinciale in România. In *Botoșani* jôcă trupa Burienescu, represintând in stagiunea acêsta 40—50 de piese. — *La Craiova* stagiunea teatrului s'a deschis in dumineca trecută cu opereta: „Fiica mamei Angot.”

Biserică și școlă.

Șciri bisericesci și școlare. *Grigoriu Popovici*, poporean gr. or. din Șeitin, comitatul Cenad, a lăsat prin testament bisericeii și școliei gr. or. române de acolo, un pătrar de sesiune de pământ, in preț de 1500—1800 fl. — *Dl Antoniu Markovits* și dna soție, proprietari in Inand, comitatul Bihării, au dăruit pentru edificarea școliei gr. or. române de acolo 200 fl. — *Dl Lazăr Șăinean* a început luni cursul seu de filologie comparativă la universitatea din București: subiectul lecțiunii de deschidere a fost »Linguistica contemporană seu școlă neogramaticală.«

Gimnasiul din Beinș. De câțiva ani încôce in clasele superioare ale gimnasiului românesc gr. c. din Beinș trei studii s'au propus in limba maghiară; acuma s'a ordonat ca limba de propunere, deocamdată numai in clasele superioare ale gimnasiului, să fie cea maghiară; dar încât vor cere considerațiuni didactice, profesorii se pot servi și de limba română. Ministrul de culte a ordonat așa.

Iubileul universității din București, despre care vorbirăm și 'n nr. trecut, s'a ficsat pe 22 octombrie (3 novembre.) Va asistă și regele, dimpreună cu moștenitorul tronului principele Ferdinand. Serbarea se va ține in sala de ședințe a senatului și va fi presidată de dl Al. Orescu, rectorul universității și senator. Dsa va ține un discurs al cărui subiect va fi: Istoria învățământului superior și constituirea universității. Dl Al. Odobescu va vorbi despre bătrânul profesor Poenar.

Ce e nou?

Șciri personale. *Dl V. Alecsandri*, contrar șcieri reproduce in nr. trecut, nu se va rentôrce in curând la Paris, căci a cerut o prelungire de concediu, pentru motive de sănătate. — *Dna Darclée*, cunoscuta artistă, a intentat la București proces de divorț contra sotului seu, dl Hartular.

Reuniunea femeilor române din Sibiu va ține adunarea sa generală la 3 novembre n. in localul societății române de lectură de acolo, sub presiudiul dnei Maria Cosma, secretar dl dr. Octavian Rusu. Obiectele: 1. Raportul comitetului. 2. Statorirea bu-

getului pe anul 1890. 3. Alegerea unui membru in comitet. 4. Propuneri eventuale.

O serată la regina României. Sub acest titlu foile germane relatează următoarele: Regina României petrece in present la Wiesbaden, unde sănătatea de și i s'a mai indreptat, totuș trebuie să mai petrecă pentru de a luă massage. Regina in zilele când se simte bine, aranjază serate artistice, la cari invită pe persoanele mai distinse. Astfel de serată a aranjat și săptămâna trecută. Erau invitați principesa de Schleswig-Holstein, fratele reginei, principesa de Reuss, dsóra Văcărescu, poetă română cu bun nume, renumitul autor german Gustav Freytag, dl Frederick Bodenstedt și alții. Cu acêstă ocașie dsóra Giers, actriță a curței, a citit impreună cu compositorul August Bunger o dramă intr'un act intitulată »Urlanda.« Acêstă interesantă dramă e scrisă chiar de regina, Carmen Sylva, și se va jucă in curând și la teatrul curței din Weimar. Subiectul piesei este luat din timpurile istorice vechi ale Germanilor. Se caracterizează printr'o fantasie bogată, printr'o limbă frumoasă, plină de figuri.

Intrunire agricolă. Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiu a ținut la 26 octombrie n. o intrunire agricolă in comuna Noerich, unde s'a intrunit un public destul de numeros. Intrunirea s'a ținut in biserică și s'a deschis de presidentul reuniunii dl Eugen Brote, care tot apoi ținu și un discurs despre cultura trifoiului, ér dl profesor D. Comșa vorbi despre nobilitatea pomilor. Apoi urmă o discuțiune despre felurite obiecte economice: in sfârșit preotul din localitate dl Ioan Moldovan mulțami pentru distincțiunea ce comitetul a făcut prin acêsta intrunire comunei Noerich.

Conferințe literare. *Dl George Adamescu* a ținut sâmbătă in societatea studenților universitari »Unirea« din București o conferință „Despre forma lui Eminescu.“ — *Dl Stefan V. Nanu* a vorbit vineri la 13/25 octombrie in societatea științifică-literară »Tinerimea română« din București despre »Determinismul față cu idealul in morală.« — *Dl Dumitru Comșa*, student universitar, a vorbit duminică in ședința publică a »Cercului literar al Revistei Poporului,« la București, in sala vechiului Ateneu, despre »Politica științifică.«

Alegeri municipale in Biharia. La 24 octombrie s'au făcut in comitatul Biharia alegerile membrilor comitetului comitatens. De asta-dată au fost să se alegă 152. Din cei aleși 27 sânt români; aceștia se impart astfel: 11 notari comunali, 4 advocați, 4 protopopi, 1 vicar episcopesc, 1 deputat dietal, 2 parochi, 1 ampioiat comitatens, 2 juđi comunali, 1 medic comitatens.

Erăș alegerea de notar in Vașad. Primim următoarele șire: »Alegerea de notar in comuna curat română Vașad s'a întemplat intocmai cum ați relatat-o in nr. trecut. Pretorul a candidat pe Klósz, Török și Kovács; represintanța comunală a dorit pe Bozintan, dar fiind că acesta n'a fost candidat, 19 ênși au părăsit sala și numai doi ênși au ramas in lăintru. Aici trebuie să esplic, că unul din acești doi este membru, celalalt suplent. Membrul a votisat și s'a ales Kovács. Tot ce mai am s'adaug este, că membrul acela e protopopul gr. c. român Paul Papp din localitate.«

Nuntă in familia regală grecescă. La 15/27 octombrie s'a serbat la Atena cu mare pompă cununia moștenitorului de tron Constantin, cu principesa Sofia de Prussia, fiica reposatului împărat Frideric și sora actualului împărat, Vilhelm. Mirésa a fost petrecută la Atena de mamă-sa, vèduva împărătesă Victoria. La ceremoniile cununiei au luat parte și

impăratul și împărătesa Germaniei, regele și regina Daniei și o mulțime de prinți străini. Cununia s'a sevărsit înteu după ritul grecesc, apoi noua păreche a fost binecuvântată și după ritul evanghelic, căci după cum se știe mirésa, e evanghelică.

O familie princiară rodnică. Nevêsta principei Nichita a mai născut un băiat. Este al 11-lea copil pe care îl are principesa, de 29 de ani de când e măritată. Principesa Milena este acum de 42 de ani, fiica a lui Petru Vucotici și când s'a măritat n'a fost decât de 13 ani și jumătate. Dintre cele opt fete ale sale trei sunt deja măritate. Dintre cei trei băieți, mai mare este principele moștenitor Danilo, care este născut la 29 iulie 1871.

Sebeșana, institut de credit și economii, în Sas-Sebeș, va ține la 1 decembrie n. adunare generală extraordinară. Obiectul e: decideră asupra imulțirii capitalului social. Domnii acționari, cari în sensul §§ 20 și 21 din statutele societății voesc a participa la adunare în persoană seu prin plenipotențiați, sunt rugați a-și depune acțiunile și eventualele dovedi de plenipotență cel mult până în 30 novembre a. e. st. n., la casa institutului în Sas-Sebeș.

Iconari ruseși. „Revista Politică“ din Sucéva serie următoarele: Popov, mare comerciant din Moscova, a organizat o companie de 273 iconari, cari sunt meniți să vëndă în țările de pe peninsula balcanică produse ale picturii rusești. Acestor iconari li s'a dat în semnă marfă în preț de 70,000 rouble.

Concursul de frumusețe dela Neully a trebuit să se țină duminică. Ceea ce va fi mai interesant în tot acest concurs este că premiul celei mai frumoșe femei se va da pe cale electorală; se va vota, și cine va întruni voturi mai multe dintre concurențe, aceea va fi declarată prima frumusețe. Comisia adhoc a ales 25 femei dintre concurențe. Aceste douăzeci de zile în fiecare și au trebuit să stea 4 ore într'o sală, unde a fost vizitate de public. Intrarea în sală s'a făcut cu plată. Persoanele cari intrau, primiau o cărticică în care erau 25 bucăți de hârtie de culori diferite, întocmai după cum fiecare dintre concurențe avea la umăr o culore. Persoanele aruncau într'o urnă apoi din culorile de felul căror eră panglica pe umăr concurenței ce i s'a părut mai frumoșă. Duminică s'au numărat voturile, și banii strinși se vor împărți concurențelor care după câte bilete colorate a avut. Afară de acêsta primei frumusețe i s'a mai dat 5000 lei, ér al doilea premiu a fost 2000, al treilea 1000 și al patrulea 500 franci. Cele cari au întrunit voturi mai puține decât să pôtă luă unul dintre premiuri, vor primi juvaricale. Femei mai în vêrstă de 30 ani n'au fost primite la concurs. Ér cele cari au concursat au trebuit să arate un act că ru invoirea părinților ori a bărbaților lor. Dintre concurențe sunt vr'o dece frumuseți de admirat, încât forțe cu greu este a se roști cineva care-i mai frumoșă. Se crede că primul premiu îl va luă dșora Rosita Coralini din Constantinopol, care are inse o rivală tot atât de frumoșă, pe dna Becker, alsaciană. Dintre concurențe nu sânt decât doue franceze. Din Ungaria sânt surorile Luisa și Adela Schikkel.

Oglinda lumii. Evenimentele mai de frunte din lumea mare, petrecute în săptămânile din urmă, se resumă în următoarele: *Tarul Rusiei* după multă trăgănare, în sfêrșit a rentors visita împăratului Germaniei la Berlin; ceremoniile oficiale au fost strălucite, dar poporul a ramas nepăsător. Se dice, că cu asta ocaziune, Bismarck s'ar fi înțeles cu țarul în privința politicii relative la peninsula balcanică. — *Regele Portugaliei*, Ludovic I, a murit în săptămâna

precedentă, în etate de 51 ani: el a fost ginerele regelui Victor Emanuel; următor al seu fu proclamat ducele de Braganza, sub numele de Carlos I. — *Ferdinand principele Bulgariei* a făcut în săptămânile trecute o călătorie prin Europa apusenă; scopul acestei călătorii încă nu se știe; se dice, că prințul ar vré să se însore, ba că s'a și logodit; de altă parte se afirmă, că ar fi făcut pași pentru recunoșcerea sa de către puteri. — *Regina Natalia* s'a rentors la Belgrad, de unde Milan s'a dus la Paris; dênsa s'a întâlnit apoi cu fiul seu, regele Alecsandru.

Necrológe. *Generalul Adrian*, unul din ómenii renumiți ai României, unde odată a fost și ministru de resbel, un patriot de model, bine cunoscut și stimat și dincóci de Carpați, a încetat din viétă, în săptămâna trecută la București. Intre alte legate, se prevede și primăriei Bucureștilor, sumaa de 150 mii lei în folosul școlilor. — *Emile Augier*, unul din cei mai renumiți autori dramatici francezi, a murit la 22 octombrie, în etate de 55 ani.

Poșta redacțiunei.

Maidan. În nr. viitor. Ar fi bine să însemni, că din ce comună și dela cine sânt culese.

B. Vor urmă și aceste.

Picături de Maria-Zell pentru stomac,

forțe folositoare în tóte bólele de stomac.

Vindecă: lipsa de apetit, slăbiciunea stomacului, respiraunea mirositoare, paliditatea, rigăcile, colica, catarul de stomac, acrêla în gât, gălbinarea, grêța, vêrsarea, durerile de cap (decă provin din stomac), sgărcuriile de stomac, incuetura, îngreunarea stomacului, hemoroidele etc. Prețul unei sticle, cu Marca de invențiune, instrucțiune pentru întrebuintare **40 cr.**; duplă **70 cr.** Espedițiunea centrală prin farmacistul *Carl Brady, în Krensier (Moravia).*

Avertisment! Veritabilele picături de

Schatzmarke. Maria-Zell pentru stomac se falsifică și se imitcă ză mult. *Semnul veritabilității* este, că fiecare sticluță trebuie să fie împachetată în hârtie roșie, *provădită cu marca de sus* și să aibă *regulele de întrebuintare*, mai observându-se, că este tipărită în *imprimeria lui H. Gusek în Krensier.*

Hapuri purgative de Maria-Zell. Aceste hapuri (pilule) care de mulți ani se întrebuintăză cu cel mai bun succes contra lipsei de scaun și la incueri, se falsifică mult. Cumpărătorul să fie atent la marca de mai sus, cum și la subscrierea farmacistului C. Brady, Krensier. Prețul unei cutii 20 cr., 6 cutii 1 fl. Decă banii se trimit înainte, se espedăză franco: 1 sul cu 6 cutii 1 fl. 20 cr., 2 suluri 2 fl. 20 cr.

Picături de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell nu sânt niște lécuri secrete. Descrierea se află în *regulele de întrebuintare* care se alătură la fiecare sticluță și cutie. Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell se află de vëndare: în *Oradea-mare* la farmacistii: E. Ember, Lud. Molnár, George Nyiry, Carol Bleyer, Ales. Héringh și la *misericordiani*; în *Beregh-Uffalu* la farm. Geza Tamásy, în *Kis-Mároza* la farm. Fr. Gallasy; în *Komádi* la farm. C. Scholtz; în *Salonta* la farm. L. Kovács și Fr. Podráczky.

Călindarul săptămânei.

Diua sept.	Călindarul vechiu	Calind. nou	Sorele
Dum. 22 după Rusali	Ev. 7 dela Luca c. 8, gl. 5, a inv. 11.		res. ap.
Duminică	22 Par. Averchie	3 Gottlieb	6 48 4 38
Luni	23 Apost. Iacob fr. Dlui	4 Par. Borom.	6 50 4 37
Marti	24 Mart. Areta	5 Emericus	6 52 4 35
Mercuri	25 Mart. Macrimu	6 Leonard	6 54 4 34
Joi	26 <i>M. Muc. Dimitrie</i>	7 Engelbert	6 55 4 32
Vineri	27 Mart. Nestor	8 Severin	6 56 4 31
Sâmbătă	28 Mart. Terentie	9 Theodor	6 57 4 29

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Otto Hügel în Oradea-mare.